

Změny daňové politiky na trhu s bioetanolem

CHANGES IN TAX POLICIES ON BIOETHANOL MARKET

Vladimír Hönig¹, Jiří Strouhal², Luboš Smrčka¹, Zdeněk Linhart³, Karel Pernica¹
¹Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra strategie
²Škoda Auto Vysoká škola, o. p. s., Katedra financí a účetnictví
³Vysoká škola ekonomiky a managementu, o. p. s.

Uplatnění biopaliv v České republice je v současnosti založeno na nízkoprocentním přimíchávání do pohonných hmot. Podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší činí povinné uvádění minimálního množství biopaliv do volného daňového oběhu 6 % V/V FAME (Fatty Acids Methyl Ester = methylestery mastných kyselin, termín bionafta) do motorové nafty a 4,1 % V/V bioetanolu do benzínu (1). Výše biopaliv ve fosilním palivu je současně omezena technickými normami, které činí max. 7 % V/V FAME do motorové nafty (ČSN EN 590) a max. cca. 5 % V/V (resp. 10 % V/V) bioetanolu do benzínu (ČSN EN 228) vztaheno na maximální podíl oxygenátů (obsah kyslíku v alkoholech a etherech). Maximální obsah kyslíku v benzínu činí 2,7 % m/m podle normy ČSN EN 228 (2).

Jako vysokoprocentní čistá biopaliva jsou na českém trhu distribuována také paliva B100 (100% FAME), směsná motorová nafta B30 (30 % V/V obsah FAME v motorové naftě, také označováno jako SMN30, palivo bylo v devadesátých letech označováno jako „bionafta“ a na řadě čerpacích stanic se toto označení udrželo) a dále ethanol E85 (až 85 % V/V bioetanolu v benzínu) (3).

Podpora biopaliv probíhá na základě zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních ve formě úlevy na spotřební dani z minerálních olejů. Podporována jsou pouze čistá a vysokoprocentní biopaliva, která splňují kritéria udržitelnosti (certifikace původu a úspory emisí). Podpora je nutná pro zajištění konkurenceschopnosti biopaliv, podporu domácího zemědělství a navazujícího průmyslu, snížení závislosti na dovozených neobnovitelných zdrojích, plnění cílů EU v oblasti OZE i snížení emisí skleníkových plynů. Je prováděna prostřednictvím osvobození, snížení či vrácení části spotřební daně z minerálních olejů a je určena pro osoby uvádějící biopaliva do volného daňového oběhu (tj. distributoři paliv a někteří výrobci biopaliv) (4, 5).

Důvodem zavedení biopaliv je plnění legislativního požadavku. Zákon č. 201/2012 Sb., §19 stanovuje min. objem biopaliva 4,1 % V/V z vydaného množství BA a min. objem biopaliva 6,0 % V/V z vydaného množství NM. Zákon č. 201/2012 Sb., §20 pak stanovuje úsporu skleníkových plynů min. 2 % (do roku 2016) a min. 4 % (od roku 2017) (6, 7).

Tab. I. znázorňuje celkovou spotřebu motorových paliv v České republice, tab. II. výši vyrobených vysokoprocentních biopaliv. Tab. III. znázorňuje bilanci dovozu a vývozu bioetanolu pro dopravní účely v letech 2011–2015.

Víceletý program 2

Víceletý program podpory dalšího uplatnění udržitelných biopaliv v dopravě na období 2015–2020 („Víceletý program 2“) schválený vládou ČR dne 6. 8. 2014 nahrazuje Víceletý program 1, který skončil dne 30. 6. 2015. Zajišťuje pokračování podpory biopaliv z roku 2009. Úroveň podpory je stanovena na základě porovnání nákladů na provoz vozidel využívající fosilní palivo vs. biopalivo. Podporovaná biopaliva jsou:

- FAME B100 (čistá bionafta),
- směsná motorová nafta B30 (směs nafty a min. 30 % FAME),
- ethanol E85 (směs benzínu a 70–85 % bioetanolu),
- rostlinné oleje, ethanol E95, bioplyn, pokročilá biopaliva.

Evropská komise schválila 12. 8. 2015 pokračování podpory biopaliv od 1. 7. 2015 do 31. 12. 2020. V souladu s Rozhodnutím EK o schválení podpory byl přijat zákon č. 382/2015 Sb., kterým byly novelizovány zákony o spotřebních daních a o ochraně ovzduší s účinností od 1. 1. 2016. Ve druhém pololetí roku 2015 (po skončení platnosti Víceletého programu 1) byla

Tab. I. Celková spotřeba motorových paliv v ČR v letech 2011 až 2015 (8)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Motorová nafta (mil. t)	4,100	4,087	4,138	4,337	4,542
Motorový benzin (mil. t)	1,794	1,669	1,570	1,570	1,577
Motorová paliva celkem (mil. t)	5,894	5,756	5,708	5,907	6,119

Tab. II. Výroba motorových paliv s vyšší koncentrací biosložek v ČR (9)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Ethanol E85 (tis. t)	6,0	15,5	22,6	23,3	12,3
Směsná motorová nafta (tis. t)	148,9	104,9	132,1	148,1	129,0

Tab. III. Bioetanol pro dopravní účely (9)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Výroba (tis. t)	54,4	102,2	104,5	104,1	104,7
Dovoz (tis. t)	35,7	5,2	2,0	37,4	42,1
Vývoz (tis. t)	7,4	16,6	17,5	22,8	31,1
Změna zásob (tis. t)	3,8	1,1	2,6	-0,4	-8,6
Dodávka na trh (tis. t)	79,0	89,6	86,4	119,0	119,5
Spotřeba E85 (tis. t)	5,5	15,5	21,4	23,3	12,3
Dovoz bio-ETBE (tis. t)	14,0	11,0	10,5	6,1	6,3

poskytována nepřiměřená podpora podle starých pravidel – tato skutečnost byla předpokládána a Rozhodnutí EK proto ukládá přijmout nápravná opatření. Česká republika je povinna průběžně vyhodnocovat přiměřenost podpory a v případě potřeby upravit sazby daně nebo výši vrácené daně. Celkové povolené náklady na realizaci podpory do roku 2020 činí max. 8,7 mld. Kč.

Na základě Rozhodnutí EK došlo ke změnám podpory oproti původnímu znění Víceletého programu 2:

- úprava výpočtu optimální výše podpory, snížení podpory pro jednotlivá biopaliva a zavedení minimálního zdanění biosložky,
- čistá a vysokoprocenní biopaliva již nelze započítat do plnění povinnosti distributorů uvádět na trh minimální podíl biopaliv podle zákona o ochraně ovzduší,
- zavedení mechanismu zpětné kompenzace nepřiměřené podpory z druhého pololetí 2015 navýšením sazeb spotřebních daně v prvním 1,5 roce trvání podpory,
- zahrnutí nových druhů biopaliv: hydrogenovaných rostlinných olejů (HVO = Hydrotreated Vegetable Oil) v čisté podobě a v podobě směsí s motorovou naftou s obsahem HVO ve výši min. 30 % (1, 8).

Spotřební daň

Spotřební daně patří do kategorie nepřímých daní (tzv. daní ze spotřeby). Díky své konstrukci jsou nejlépe skrytými daněmi a cílem většiny fiskálních autorit je jejich postupné zvyšování. Vždy byly významným zdrojem příjmů pro státní pokladnu.

Tab. IV. Sazby spotřebních daně (11)

Produkt	Sazby spotřebních daně (Kč.l ⁻¹)		
	do 31. 12. 2015	od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2017	od 1. 7. 2017
SMN 30 (B 30) s MEŘO	7,665	9,265	8,515
FAME (B 100)	0	4,590	2,190
Rostlinné oleje	0	4,590	1,610
Ethanol E85	12,840 (vratka na líh 12,840)	12,840 (vratka na líh 10,230)	12,840 (vratka na líh 10,970)
Ethanol E95 ¹	0	0	0
„B30“ s HVO ²	10,950	10,950	bude upřesněno
Čisté HVO ^{1,2}	10,950	0	bude upřesněno

¹ pouze v rámci pilotních projektů, ² podpora nově i pro hydrogenované rostlinné oleje (HVO).

Cílem uvalení spotřebních daní je minimalizace do určité míry nežádoucí spotřeby tím, že se zvýší celková cena produkce prostřednictvím vybírané spotřební daně. Ta je vybírána prostřednictvím tzv. plátce daně, který odvádí daň vybranou od jiných subjektů prostřednictvím ceny své produkce. Je zavázán finančnímu úřadu, aby za něj inkasoval tuto daň a odvedl ji státu (10).

Vzhledem k členství České republiky v Evropské unii je zřejmé, že i oblast spotřebních daní podléhá bruselské harmonizaci. Směrnicemi EU je tak jednoznačně stanoveno, co povinně musí být předmětem

spotřebních daně, co lze od spotřebních daně osvobodit, a dále pro jednotlivé skupiny vybraného zboží jsou determinovány minimální sazby daně (daň z lihu, daň z minerálních olejů). Daň z minerálních olejů má jako jediná kromě státního rozpočtu svého druhého možného příjemce, a to Státní fond dopravní infrastruktury. U všech ostatních spotřebních daní (nejen ethanol, ale i tabák, pivo a víno) je příjemcem výhradně státní rozpočet. Minerální oleje se podílejí na celkových výnosech ze spotřebních a energetických daní 55,6 %, ethanol pak 4,6 %.

Právě výběr daní z minerálních olejů a z lihu je předmětem častých kontrol vzhledem k možným daňovým únikům (např. barvení minerálních olejů, plomby u výrobních zařízení produkujících ethanol).

Mírnou bariérou jsou legislativní požadavky, kdy jsou vydávány koncesované živnosti za současného splnění stanovených podmínek registrace u celního úřadu (10). Stran omezení daňových úniků je dále používána evidence v následujících registrech:

- registr distributorů pohonných hmot,
- registr osob povinných značit líh a distributorů lihu,
- registr kontrolních pásek ke značení lihu.

Spotřební daně byly v ČR zavedeny v roce 1993 zákonem č. 587/1992 Sb. o spotřebních daních. V rámci sjednocení legislativy ČR s legislativou EU byly mezi spotřební daně zařazeny také daně ekologické od 1. 1. 2008 (5, 6).

Aktuální sazby spotřebních daní jsou pro přehlednost uvedeny v tab. IV. a V. Pohonná hmota ethanol E85 je jako předmět daně uvedena v § 45 odst. 2 písm. l) zákona o spotřebních

Tab. V. Spotřební daně víceobjemových biopaliv pro období 2015–2020 (12)

Produkt	Spotřební daň (Kč.l ⁻¹)			Rozdíl oproti období do 30. 6. 2015	
	do 30. 6. 2015	od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2017	od 1. 7. 2017	od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2017	od 1. 7. 2017
E85-vratka za 1 l ethanolu	12,84	10,23	10,97	-2,61	-1,87
E85-vratka za 0,78 l ethanolu	10,02	7,98	8,56	-2,04	-1,46
E85 (22 % BA, 78 % ethanolu)	2,82	4,86	4,28	2,04	1,46
B100	0	4,59	2,19	4,59	2,19
SMN30	7,665	9,265	8,515	1,6	0,85

daních. Je třeba zdůraznit, že předmětem spotřební daně nejsou produkty, které již jednou byly spotřební daní zatíženy, aby tím byl zaručen jednorázový výběr spotřebních daní.

V případě, že se jedná o problematiku vývozu nebo dovozu, právě okamžik transakce je zároveň okamžikem vzniku daňové povinnosti. V tu chvíli platí tzv. princip země spotřeby, tzn. daň je vybírána v zemi, kde dochází k prodeji pro finální spotřebu.

Palivo E10

Konkurenceschopnost biopaliv závisí na cenách ropy, která v roce 2015 dosáhla svého dlouhodobého minima. Vzhledem k dlouhodobě nízké ceně ropy a ke snížení podpory přestala být čistá a vysokoprocentní biopaliva (E85) uváděna na trh. To ohrozilo plnění požadavku EK na zpětnou kompenzaci nepřiměřené podpory z druhého pololetí 2015. Pro distributory pohonných hmot tak bude náročnější splnit povinnost snížení emisí skleníkových plynů o 4 % v roce 2017 a o 6 % v roce 2020 podle zákona o ochraně ovzduší (7).

V případě zážehových motorů se nabízí řešení v plošném zavedení paliva E10 (automobilový benzín s příměsí bioetanolu do 10 %). Tato varianta je podporována i z pohledu Ministerstva zemědělství a byla vznesena zásadní připomínka k novele zákona o pohonných hmotách.

Proti zavedení paliva E10 zatím hovoří vyšší stáří vozového parku v České republice, které činí přibližně 14,5 roku. Vozidla vyrobená cca do roku 2000 jsou určena jen pro dosavadní E5. Palivo E10 je však dostupné například v sousedním Německu již od 1. ledna 2011 podle normy E DIN 51626-1. Právě užíváním paliva E10 se v Německu ročně sníží produkce oxidu uhličitého přibližně o 3,6 mil. t (13, 14).

Pro palivo E10 tak hovoří snadnější dosažení cílů v oblasti OZE a snížení emisí v dopravě, podpora domácího zemědělství a průmyslu, zlepšení odbytu zemědělských komodit a využití jejich přebytků (7).

Závěr

V předchozích letech se všeobecně pohybovala výše podpory biopaliv od podkompenzace do překompenzace. Vlivem nízkých cen fosilních paliv v roce 2015 převládl trend překompenzace cca 1 mld. Kč. Výše spotřebních daní na palivo E85 v podstatě odpovídá vyšší překompenzace, která se má do 30. 6. 2017 „vrátit do systému“. Důsledkem je však ztráta produktu obsahující vyšší množství biopaliv, konkrétně E85, které se ve svém důsledku stalo neprodejným. Konkurenceschopnost biopaliv tak bude i po snížení výše spotřební daně od roku 2017 záviset na cenách ropy.

Nové stanovení úrovně zdanění biopaliv či směsných paliv v roce 2017 může být využito pro stanovení případné korekce daňových úlev. Podle ní by se mělo rozhodnout o změnách daňových úlev na optimální výši, jež reálně odpovídá situaci na trhu.

Text byl zpracován v rámci projektu IGA VŠE F3/19/2016.

Souhrn

Článek pojednává o změnách daňové politiky v oblasti biopaliv a konkrétně u bioetanolu. Na základě Rozhodnutí Evropské komise došlo ke změnám podpory oproti původnímu znění Víceletého programu 2. Konkrétně došlo k úpravě výpočtu optimální výše podpory, snížení podpory pro jednotlivá biopaliva a zavedení minimálního zdanění biosložky. Vzhledem k dlouhodobě nízké ceně ropy a ke snížení podpory přestalo být palivo E85 uváděno na trh. Je tak ohroženo nejen plnění požadavku Evropské komise na zpětnou kompenzaci nepřiměřené podpory z roku 2015, ale i povinnost snížení emisí skleníkových plynů o 4 % v roce 2017 a o 6 % v roce 2020 podle zákona o ochraně ovzduší. Nabízí se řešení v plošném zavedení paliva E10. Nevýhodou je však vyšší stáří vozového parku v České republice. Pro zavedení E10 však hovoří snadnější dosažení cílů v oblasti obnovitelných zdrojů energie, emisí a podpora domácího zemědělství.

Klíčová slova: biopalivo, bioetanol, spotřební daň, ethanol E10, Evropská komise.

Literatura

1. JEVIČ, P.; ŠEDIVÁ, Z.: Snížení emisí skleníkových plynů v dopravě a příspěvek udržitelných biopaliv pro jeho splnění. prezentace, *Mezinárodní seminář Techagro 2016*, Brno 7. 4. 2016
2. HÖNIG, V. ET AL.: Využití biobutanolu v zážehových motorech, *Listy cukrov. řepař.*, 131, 2015 (9–10), s. 311–315.

ROZHLEDY

Licht F. O.

Politika brzdí investice do výrobních kapacit biopaliv (Policy holds back biofuel capacity investment)

Nízké ceny ropy budou trvale tlumit nové investice do sektoru biopaliv. Investice do projektů rozvoje biopaliv v roce 2016 byly sice 2,1 bilionu USD (ve srovnání s rokem 2015, kdy se jednalo jen o 1,5 bilionu USD), ale to bylo ovlivněno skutečností, že plánované projekty byly schváleny o rok dříve. Očekávaný nárůst kapacit jak bioetanolu, tak i bionafty je 1–2 %. Většina investic v roce 2016 (asi 1,4 bilionu USD) se promítne do zvýšení kapacit výroby lihu v Americe. Rozhodnutí o výrobě bioetanolu z celulosy z nových rostlin v EU, USA a v Brazílii ještě čeká na ověření konkurenceschopnosti.

Int. Sugar J., 118, 2016, č. 1414, s. 742–745. Kadlec

Bobrovnik L. D., Bovkun N. P., Bobrovnik S. L., Bobrovnik H. S.

Řepný saponin: Rozložení saponinu v kořenu řepy a ve zpracovávaných produktech v řepném cukrováru (Beet saponin: Distribution in sugar beet root and in processing streams at beet sugar factories)

V článku se diskutuje biologická aktivita řepného saponinu a jeho použití v humánní a veterinární medicíně a možnosti jak řepný saponin získávat. Nejvíce saponinu se vyskytuje ve spodní, nejužší části kořene cukrové řepy, podstatně více než v ostatních částech kořene. Nejvhodnějším zdrojem pro získání saponinu je podle autorů řízkolisová voda.

Int. Sugar J., 118, 2016, č. 1413, s. 684–687. Kadlec

3. POLCAR, A.; ČUPERA, J.; SEDLÁK, P.: Emise zážehového motoru při spalování paliva E85. *Listy cukrov. řepař.*, 130, 2014 (4), s. 149–153.
4. ČUPERA, J.; POLCAR, A.: Výkonové parametry zážehového motoru při spalování paliva E85. *Listy cukrov. řepař.*, 127, 2011 (11), s. 357–360.
5. SVÁTKOVÁ, S.: *Spotřební a ekologické daně v ČR*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 300 s., ISBN 978-80-7357-443-7.
6. ŠIROKÝ, J.: *Daně v Evropské unii*. 4. aktual. Vydání. Praha: Linde Praha, 2010, ISBN 978-80-7201-799-7.
7. GALLAS, J.; ZEDEK, V.; TRAPL, K.: Evropskou komisí schválená podpora čistých a vysokoprocenných biopaliv v dopravě na období 2016–2020. prezentace, *Mezinárodní seminář Techagro 2016*, Brno 7. 4. 2016.
8. Ministerstvo průmyslu a obchodu, [online] <http://www.mpo.cz/cz/energetika-a-suroviny/statistiky-energetika>.
9. *Spotřební daně a jejich správa*. Generální ředitelství cel, [online] <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrební-dane/stranky/default.aspx>.
10. VANČUROVÁ, A.; LÁCHOVÁ, L.: *Daňový systém ČR 2016*, Praha: VOX, a. s., 2016, 396 s., ISBN 978-80-87480-44-1.
11. *Nové právní předpisy platné od 1. a 15. 1. 2016*. Praha: Ministerstvo zemědělství, [online] http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/novinky-v-legislativa/_prezentace_cz_mze_legislativa_pravni-predpisy-mze_novinky-v-legislativa_nove-pravni-predpisy-platne-od-1-a-15-1.html.
12. CIMPL, P.; HÝNEK, J.: *Vysokoobjemová biopaliva v Česku, a.s. v kontextu legislativních změn*. [online] http://www.icct.cz/2016/abstrakta/_1_FULL_PAPERS/03_Ropa/029_Cimpl.pdf, cit. 22. 8. 2016.
13. C.A.R.M.E.N. e.V.: V Německu si již můžete natankovat E10. *Biom.cz* [online] <http://biom.cz/cz/odborne-clanky/v-nemecku-si-jiz-muzete-natankovat-e10>, cit. 25. 8. 2016.
14. *Víceletý program podpory dalšího uplatnění udržitelných biopaliv v dopravě na období 2015–2020*. [online] http://eagri.cz/public/web/file/327185/Vicelety_program_2014.pdf.

Hönig V., Strouhal J., Smrčka L., Linhart Z., Pernica K.: Changes in Tax Policies on Bioethanol Market

Excise duty of biofuels in the Czech Republic, especially of bioethanol, is the subject of this article. Multi-Annual Program supporting biofuels has been changed by decision of EU Commission; the pattern calculating optimal support has been adjusted, the support for individual biofuels has been decreased and a minimum excise duty has been implemented. Consequently, biofuel E85 has been removed from the market due to decreased support and low fossil fuel prices. Repayment of overcompensation from 2015 and the goal of the Air Pollution Act to decrease greenhouse gases by 4% in 2017 and by 6% in 2020 are thus threatened. The article suggests reaching the former market share of E85 and EU targets by E10 biofuel; however, the high average age of vehicles in the Czech Republic is a disadvantage. The advantages of introducing E10 would be fulfilling the goals in the field of renewable energies, emissions, and supporting local agriculture.

Key words: biofuel, bioethanol, excise tax, Ethanol E10, European Commission.

Kontaktní adresa – Contact address:

Ing. Vladimír Hönig, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra strategie, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3, Česká republika, e-mail: vladimir.honig@vse.cz